

ROUVA KUKKIN TYTÖT

NAISTEN SOTA

MART SANDER

WSOY

NAISTEN SOTA MART SANDER

TOINEN KIRJA

Rouva Kukkin tytöt

SUOMENTANUT KAISU LAHIKAINEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

CULTURAL ENDOWMENT OF ESTONIA

This book has been translated and published with the support from the Estonian Cultural Endowment translation programme Traducta.

Vironkielinen alkuteos

Litsid – Naiste Sõda

© Mart Sander 2016

Suomennoksen © Kaisu Lahikainen ja WSOY 2022

ISBN 978-951-0-47512-6

Painettu EU:ssa

*Tämä romaani perustuu todellisiin tarinoihin,
jotka ovat säilyneet meidän päiviimme saakka muistelmissa,
päiväkirjoissa, kirjeenvaihdossa ja kuulustelupöytäkirjoissa.*

Sisälllys

1941

- 1 Kynttilänpäivä 11
- 2 Uusia ystäviä 25
- 3 Eilisen kaiku 41
- 4 Naamiot 57
- 5 Ovikello 72
- 6 Kehen luottaa, kehen ei? 96
- 7 Rakkauden linnake 114
- 8 Tuntemattoman muotokuva 125
- 9 Taito olla 140
- 10 Miehen sana 163
- 11 Vapauden tykit 175
- 12 Lähtijät 197
- 13 Hiljaisuutta ja naurua 211
- 14 Kullan heijastus vedessä I 226
- 15 Kullan heijastus vedessä II 238
- 16 Kullan heijastus vedessä III 260
- 17 Alku 285

1941

I

Kynttilänpäivä

OLI TAAS KYLMÄ, henkeä salpaava pakkanen. Oli samanlaista kuin vuotta aiemmin, kun kaikki elävä ja eloton voihi, säröili ja halkesi pakkasasteiden hyökätessä. Elohoepa ei suostunut enää näyttämään todellisia asteita, ja luottaa saattoi vain spriihin – siihen, joka oli vangittu lämpömittariin, ja siihen, jota kaadettiin kurkkuun lämmittämään kohmeisia jäseniä ja virvoittamaan aisteja. Rouva Kukk kaipasi eniten värejä – tammikuun päivät ja illat olivat kuin harmaansävyisiä neuvostoelokuvia, eikä niissä ollut tietoaakaan luonnon ja inhimillisten tunteiden väreistä ja vivahteista.

Mutta toisin kuin vuotta aiemmin, jolloin kylmyyttä oli uhmattu ja pakkasta naureskeltu, ne otettiin nyt vastaan nöyrästi ja alistuen. Jokainen virolainen oli kuluneen vuoden aikana vakuuttanut itselleen vähintään kerran, että ahdinko, panettelu ja nöyryytykset oli vain kestettävä samalla lailla kuin kestetään talvet, jotka välistä käyvät ihmisten kimppuun kuin jääpuikkohampaiset sudet. Eikä talvea

vastaan auta käydä nyrkein. Se on vain kyyristeltävä loppuun silloinkin, kun sen kylmä ydin jäätää ihmisen oman sydämen. Tämä kaikki oli otettu vastaan synkin mielin: omaan sisimpään, syvälle vaitonaisuuden, tyyliin ja kylmyyden alle, oli ilon ja huolettomuuden lisäksi haudattu paljon sellaista, mistä oli aiemmin tunnettu ylpeyttä ja mitä oli pidetty ihmisen arvokkaimpina ominaisuuksina. Ne oli haudattu samoin kuin koira hautaa aarteensa uskoen, että kun se palaa kätköpaikalleen ja kaivaa luunsa esiin, se löytyy yhtä tuoreena ja mehukkaana kuin se oli vuosia sitten ollut.

Rouva Kukkin talo oli kynttilänpäivään mennessä taas entisellään. Nekin tytöt, joilla oli ollut paikka, minne mennä jouluksi ja uudeksivuodeksi, olivat nyt kotosalla. Niin, kaikki olivat alkaneet pitää Falkenbergin taloa kotinaan, muuta ei enää osattu ajatellakaan. Uusivuosi ja silloin tehdyt epävarmat lupaukset olivat sentään korjanneet säröt, joita punainen sirppi ja vasara olivat lyöneet tyttöjen keskinäisiin suhteisiin. Usko, että uuden vuosiluvun myötä elämäkin uudistuisi ja muuttuisi toiveikkaammaksi, voimisti onnentunteen huumaksi saakka.

»Tämä vuosi merkitsee askelta kohti sodan loppumista», lähetystöneuvos Metsla sanoi lasiaan kohottaen. Tytöille, jotka edelleen kutsuivat häntä herra Metslaksi, hän huomautti aina, että nyt piti sanoa toveri. »Vielä joskus meidän lapsemme ja lapsenlapsemme lukevat oppikirjoistaan, että vuonna 1939 alkoi sota, mutta jo vuonna 1941 se päättyi onnellisesti, vähemmin kärsimyksin kuin ensimmäinen maailmansota. Sitä paitsi tuota sotaa käytiin kaukana Virosta, eikä meidän tarvinnut ottaa siihen osaa.»

»Miten sota voi muka päättyä kaikkien kannalta yhtä onnellisesti?» Vivian kysyi.

»Kai sinä tiedät, että historia on voittajien kirjoittama ja heidän mielestään sota päättyy aina onnellisesti», Monika selitti ivallisesti.

»Viime sota vei meidän elämästämme neljä vuotta», rouva Kukk sanoi ja antoi katseensa upota punaviinin syvään, kutsuvaan tyyneyteen. »Sitten oli vielä kaksi vuotta Viron omaa sotaa, joka ei maailmaa juuri kiinnostanut.»

»Sodilla onkin se mielenkiintoinen ominaisuus, että ne kestävät aina vain vähemmän aikaa», Metsla sanoi kohottaen kulmakarvojaan ovelan näköisenä. »Oli satavuotinen sota ja kolmikymmenvuotinen sota. Sodat jatkuivat jatkumistaan, eivätkä ihmiset aina pystyneet edes ymmärtämään, että heidän elämässään ei ollut yhtään rauhan aikaa. Mutta jokainen uusi sota päättyy nopeammin. Euroopan maiden valloittaminen kesti vuosi sitten ainoastaan viikkoja. Jos Saksan sotakoneet kääntyisivät Neuvostoliiton suuntaan, sodan päättymistä hidastaisi vain tankkien etenemisvauhti: Neuvostoliitto on kuin valtavan suuri ilmapallo, jonka ensimmäinen neulanpisto saa halkeamaan. Puolakin jaettiin vain siksi, että Hitler pääsisi puristamaan Stalinin kättä Borgioitten tapaan: iskemällä myrkkysormuksensa vihollisen kämmeneen.»

»Nythän, kun Viro on virallisesti osa Neuvostoliittoa, saksalaiset kääntyvät sitten meitäkin vastaan», Linda sanoi surkeana.

»Saksalaiset ovat kavalia – eivät he luovu pienestäkään palasta maata, jota pitävät perustellusti tai perusteettomasti

omanaan», Metsla sanoi päätään pudistaen. »Baltia on Hitlerin silmissä ikivanhaa saksalaista maata.»

»Samaa mieltä on Stalinkin – samaa ikivanhaa maata. Paitsi että se kuuluu Neuvosto-Venäjälle», Anastasia toikaisi. »Koko ajan puhutaan Viron ja Venäjän 'ikiaikaisesta yhteenkuuluvuudesta' ja 'historiallisesta yhteydestä', joita nyt ollaan palauttamassa.»

»Luuletteko, että Viro on pian taas osa Saksaa?» rouva Kukk tiedusteli.

»Aivan epäilyksettä. Mutta joudumme siihen tilanteeseen vasten tahtoamme, varsinkin jos käy niin kuin viime sodassa.»

Monika katsoi Metslaa läpätunkevasti.

»Kenelle te nyt asetatte panoksenne, toveri?»

»Monika!» rouva Kukk puuskahti.

»Anna tytön puhua, hän on aivan oikeassa», Metsla myhäili. »Mehän olemme kuin jatkuviissa raveissa, joissa hevosten sijaan juoksevat tiikerit ja sudet. On erittäin tärkeää asettaa panoksensa oikein – erityisesti täällä, missä valtion kultaa on jäljellä enää hivenen verran!»

»Tuo loputon politiikasta paasaaminen ei johda mihinkään», rouva Kukk sanoi ja kohotti taas viinilasinsa silmiensä tasalle, sillä viinin lävitse hohteleva kynttilänliekki sai hänen katseensa kostean vietteleväksi.

»Johtaa toki», Metsla sanoi. »Se saa meidät näkemään, millaisia mahdollisuuksia meillä on elää ihmisarvoista elämää vielä tulevaisuudessakin. Mieluiten itsenäisessä valtiossa, mutta jos se ei onnistu, niin ainakin kunnon isännän alaisuudessa, mieluummin liittolaisena kuin palvelijana.»

»Oletteko te siis sitä mieltä, että Englannin ja Amerikan joukot pääsevät taas voitolle?» Monika jatkoi kyselyään.

»Se on mahdollisuus, jota ei voi sulkea pois – päinvastoin, sen voisi toivoa toteutuvan», Metsla myönsi. »Mutta sitä on toivottava hiljaksen, ei äänekkäästi hihkuen – sillä tämän hetkiset isäntämme eivät pidä englannin kielestä sen paremmin kuin nekään, jotka tulevat tänne seuraavaksi.»

Rouva Kukk kääntyi Alicen puoleen, joka istui hiljaa ja piirteli sormellaan kuvioita pöytäliinaan.

»Mitä mieltä sinä olet?»

Kaikki olivat hiljaa.

»Minä ajattelen», tyttö vastasi katsettaan kohottamatta kuin olisi odottanut kysymystä, »että mitä tahansa tapahtuu, kuka tahansa täällä on vallankahvassa – meidänlaisemme ovat tarpeen kaikille. Eikä sota-aikana valuuttana ole kulta vaan rakkaus.»

Tytöt mumisivat vastaukseksi, jotkut hyväksyvästi, toiset varauksellisina.

Lähetystöneuvos Metsla lähti tällä kertaa varhain.

Rouva Kukk huomasi, että Renate pyöri hänen ympärillään kuin herhiläinen, varovaisen etäisyyden päässä mutta oikeaa hetkeä vaanien.

»Mikä sinun on, Renate?» hän kysyi.

»Tuntui niin kummalliselta, kun te yhtäkkiä kysyitte Alicen mielipidettä», Renate vastasi.

»Miksi se oli sinusta kummallista?»

»Ettehan te koskaan tee mitään sellaista!»

»Miten niin?» rouva Kukk sanoi nauraen. »Enkö muka kysy tyttöjen mielipidettä?»

»Ette!»

»Höpsis!» rouva Kukkk huudahti ja huiskautti kättään.
»Ainahan minä kysyn, mitä mieltä tyttöt ovat.»

»Ette koskaan.»

Rouva Kukkk pysähtyi hetkeksi miettimään.

»Enkö koskaan?»

»Ette koskaan!» Renate toisti. »Te ette ole koskaan kysynyt keneltäkään mielipidettä mistään asiasta – ette varsinkaan politiikasta!»

Rouva Kukkk kohautti hämmentyneenä olkapäitään. Hän oli ollut varma, että talossa vallitsi tasa-arvo ja sopusointu. Renaten väite vaivasi häntä ja pakotti puolustautumaan.

»Tarkoitatko sinä, että minä en pohdi asioita tyttöjen kanssa? Etten pidä heidän käsityksiään tärkeinä?»

»En minä sitä tarkoita», Renate sanoi ja painoi katseensa alas. »Mutta ainakaan sen kymmenen vuoden aikana, jonka me olemme tunteneet – en muista, että te olisitte koskaan kysynyt, mitä mieltä minä jostain asiasta olen!»

»Ei voi olla totta...»

»Onko Alice jotenkin ansainnut erityisen luottamuksenne?» Renate kysyi pystymättä hillitsemään itseään.

»En minä osaa sanoa. Alice on uusi tyttö, ja tietenkin haluan tietää, millaisia näkemyksiä hänellä on», rouva Kukkk sanoi mutta tajusi itsekin, että hänen vastauksensa kuulosti pelkältä selittelyltä.

»Jos te ette jostain syystä enää luottaisi minuun, toivon kuitenkin olevani sen arvoinen, että kertoisitte sen minulle itse!» Renate sanoi, ja hänen silmänsä kiilsivät epäilyttävästi.

Rouva Kukkk kävi istumaan.

»Kyse ei ole luottamuksesta», hän sanoi. Hän oli juonut melkoisesti, ja hänen mielessään sykki epäily, että vaikka pienessä hiprakassa tekisi mieli keventää sydäntään, sitä jälkeenpäin kuitenkin katuisi.

»Mistä sitten?»

Rouva Kukk sytytti hitaasti savukkeen. Ennen tätä pakkastalvea hän ei ollut yli kymmeneen vuoteen juuri polttanut.

»Renate tietää, että minä en tee hätiköityjä päätelmiä.»

Renate oli hiljaa, ja vaikeneminenhan on myöntymisen merkki.

»Jos kuitenkin pidän jostakusta ihmisestä, silloin pidän hänestä – en piilottele enkä kainostelee sitä. Mutta en myöskään korosta mieltymystäni. Alan ehkä olla sellaisessa iässä, jossa nainen tuntee, että hänen elämänsä on tyhjää ilman lapsia. Ties vaikka olenkin sellainen nainen, joka alkaa kaikesta vähänkin miellyttävistä tytöistä etsiä omaa lastaan ja lopulta nähdä heissä hänet.»

»Niinkö siis aivan sananmukaisesti?» Renate kysyi epäroiden.

Rouva Kukk käänsi katseensa ikkunan takana avautuvaan pimeään yöhön. »Mitä enemmän Alicea tunnen, sitä enemmän hän tuo mieleen minut itseni.»

Renate ei sanonut mitään. Rouva Kukk jatkoi:

»Minähän en ole salannut sitä, että kun Franz oli niinä sekavina aikoina viimeistä kertaa Virossa, hän jätti minut, ja minä olin raskaana.»

»Tiedän kyllä», Renate sanoi nopeasti.

»Ja sitten synnytin tytön, jonka annoin pois.»

Renate nyökkäsi ääneti.

»Synnytys oli hyvin vaikea, olin vähällä kuolla. Vihasin silloin Franzia ja vihasin sitä lasta. Se ei tietenkään ollut oikein, mutta olin silloin sellainen kuin olin. Myöhemmin tietysti tuntui, että minun pitäisi edes tietää, missä tyttäreni on. Mutta onnistuin saamaan selville ainoastaan sen, että hänet oli ottanut omakseen eräs juutalainen pariskunta. Minulle sanottiin, että he ovat varakkaita ja että lapsen on siellä hyvä olla. Siihen aikaan se riitti minulle, kun olin itse köyhä kotiopettaja. Mihin olisin mennyt lapsen kanssa ja mitä olisin voinut hänelle tarjota? Sitten jo unohdin koko lapsen, en halunnut ajatellakaan häntä.»

»Uskotteko te sitten nyt, että Alice on teidän tyttärenne?» Renate kysyi paukautti malttamatta odottaa, että rouva olisi ehtinyt tarinassaan niin pitkälle.

Rouva Kukki katsoi Renatea moittivasti, mutta kohautti sitten olkapäitään.

»Sillä lailla minä olen ruvennut ajattelemaan. Sillä lailla *haluaisin* ajatella. Hän on juuri niin vanha kuin minun tyttäreni voisi olla. Hän on juutalaisesta perheestä, mutta näyttää pikemminkin paronittarelta; hän ajattelee ja käyttäytyy usein samoin kuin minä. Minun mielestäni me jopa olemme samannäköisiä.»

»Niin mutta...» Renate sanoi ja kohotti torjuvasti kätensä.

»Tiedän, tiedän. Miten suuri olisi mahdollisuus, että joku tyttö, joka päätyy tänne meille, olisi juuri minun tyttäreni? Lähellä nolaa. Mutta minusta tuntuu hyvältä ajatella niin. Vaikka olisinkin sitten tyhmä vanha nainen, humalassakin kaiken lisäksi.»

»Herra lähetystöneuvos pystyisi varmasti selvittämään asiaa», Renate sanoi vähän neuvottomana ja alkoholin aikaansaamaa tunnustusta nolostellen. »Täytyyhän jossain olla asiapapereita ja muuta vastaavaa. Niiden avulla voisi todistaa yhtä ja toista.»

»Ehkä minä vain pelkään, että silloin tulisi todistetuksi – se toinen mahdollisuus», rouva Kukkk pohdiskeli.

»Totuus ei ole valintakysymys», Renate sanoi. »Totuus on se, mikä on. Sitä ei voi mitenkään muuttaa sellaiseksi kuin itse haluaisimme. Kysymys on vain siitä, uskallammeko kuulla totuuden vai kuuntelemmeko mieluummin satuja.»

»Tytöille ei saa sanoa sanaakaan!» rouva Kukkk huudahti selviten äkkiä humalastaan. »Vaikka Alice olisikin tyttäreni, hän olisi viimeinen, joka saisi sen tietää!»

»Selvä», Renate tokaisi ja kääntyi lähteäkseen. Ovella hän vielä pysähtyi.

»Minkä nimen te ajattelitte silloin antaa tyttärelle?»

Rouva Kukkk kohautti olkapäitään.

»Nimen? Miksi? Lapsi oli minulle vain osa Franzia, ei mitään erityistä. Ei minua hänen nimensä kiinnostanut.»

Mutta ajatus, että joku toinen oli antanut nimen hänen lapselleen, jäi ikävästi kaiheartamaan rouva Kukkin mieltä. Eikä mennyt kuin pari päivää, kun hän jo kutsui lähetystöneuvos Metslan illalla käymään. Sen jälkeen, kun ministeriö oli koristeltu punalipuilla ja Stalinin kuvilla, rouva Kukkk ei halunnut enää käydä tapaamassa Metslaa tämän työhuoneessa.

Metsla kuunteli rouva Kukkkia kärsivällisesti, vaikka tämä ei pystynyt pääsemään eroon tunteesta, että oli miehen

silmissä vain hysteerinen hanhi, joka kiersi kaakattaen samaa kehää sen sijaan, että olisi tuottanut isännälleen iloa kiipeämällä ääneti paistinuuniin. Kun rouva jäi odottavasti vaiti, Metsla puhalsi pari savukiehkuraa ja antoi katseensa harhailta katossa pitempään kuin se olisi rouva Kukkin mielestä ollut sopivaa.

»Outo tilanne tosiaan», hän sanoi hitaasti. »Kuitenkin hyvin epätodennäköinen.»

»Mutta ehkä silti helposti selvitettävä?»

»Ei mitenkään erityisen helposti», Metsla sanoi tuijottaen edelleen keskittyneesti kattoa.

»Missä mielessä?»

»Kaikkihan on tapahtunut lähes kaksikymmentä vuotta sitten.»

»Pitäisihän asiakirjojen olla tallessa arkistossa», rouva Kukkk sanoi yrittäen kuulostaa järkevältä ja asialliselta, vaikka miehen kursailematon välinpitämättömyys sai hänen verensä kiehumaan.

»On se mahdollista, mahdollista toki», Metsla sanoi koettaen selvästi pelata lisää aikaa.

»Mistä sitten on kysymys?»

»No, siinä on kaikenlaisia lainopillisia koukeroita», mies muotoili ja käänsi nopeasti katseensa savukkeeseen.

»Millaisia?» rouva Kukkk kysyi. Hän ei halunnut antaa periksi.

»Lapsesta luopuminen on ensinnäkin päätös, jota on punnittava hyvin vakavasti ja jota ei myöhemmin voi noin vain tehdä tekemättömäksi.»

»Arvokas neuvo», rouva Kukkk lausahti, »mikäli istuu-

tuisimme nyt aikakoneeseen ja aikoisimme palata kaksikymmentä vuotta taaksepäin.»

»Sitä emme tosiaankaan voi tehdä», Metsla myönsi kuin ei olisi ymmärtänyt piikkiä.

Rouva Kukkk veti taas henkeä.

»Kuvailin tilannetta. Tuolloin se oli ainut järkevä teko niin minun kuin lapsen kannalta. Mutta tuo päätös – en edes käytä siitä sanaa väärä – ei saa jäädä painamaan minua koko loppuiäkseni. On pystyttävä tekemään jotain.»

»Teittekö minkäänlaista sopimusta tytön adoptoineen pariskunnan kanssa?» Metsla kysyi. »Pitikö teidän esimerkiksi allekirjoittaa sopimusehto, että luovutte koko eliniäksenne oikeudesta nähdä lastanne ja lupaatte, ettette ryhdy koskaan etsimään häntä?»

»Enhän minä edes tavannut heitä», rouva Kukkk sanoi pahantuulisena. »Kaikki tapahtui hyvin vaitonaisesti, ilman sen kummempaa papereitten pyörittelyä. Mieheni perheen asianajaja hoiti koko jutun. Pian sen jälkeen hän lähti Viirosta, mutta kirjoitti minulle vielä, että minunkin olisi turvallisempaa lähteä täältä mitä pikimmin. Mutta en halunnut – enhän minä ole saksalainen! Lapsi sen sijaan oli paronin tytär. Kukaan ei tiennyt silloin, mikä sellaisten kohtalo olisi.»

»Adoptioon liittyviä papereita on siis hyvin vaikeaa löytää», Metsla totesi kuin helpottuneena, vaikka hermostunut rouva Kukkk saattoi myös kuvitella sävyjä, joita puheessa ei todellisuudessa ollut.

»Miten minusta tuntuu, että te haette tekosyitä, jottei teidän tarvitsisi auttaa minua?» hän puuskahti.

Nyt lähetystöneuvos Metsla sammutti päättäväisen näköisenä savukkeensa tuhkakuppiin ja kääntyi katsomaan keskustelukumppaniaan suoraan silmiin.

»Jos me vielä jatkamme tästä aiheesta, minun on sanottava asioita, joiden kuuleminen ei ole kenellekään miellyttävää», hän sanoi hitaasti ja painokkaasti.

»Minä tahdon tietää totuuden enkä piittaa pienistä harmaista», rouva Kukkk tuhahti.

»Ne eivät olisi pieniä», Metsla väitti vastaan, »jos nimitäin alettaisiin etsiä ja tutkia asiapapereita. Mitä vähemmän teistä ja menneisyydestänne tällä hetkellä tiedetään, sen parempi teille ja yrityksellenne.»

Rouva Kukkk puri huultaan.

»Elämme vaikeaa aikaa», Metsla jatkoi. »Teidän menneisyytenne on kuin ampiaispesä – jos sitä lähtee penkomaan, on kohta täynnä kivuliaita pistoja. Ajatelkaa itse: paronitar, jonka mies oli saksalainen sortaja ja verenimijä. Pitänyt kymmenisen vuotta herrainklubia, kestinnyt tehtailijoita, pankkiireja ja muita vanhan vallan edustajia. Ottakaa huomioon sekin, että teillä on edelleen entisen aviomiehenne sukunimi. Hänet kyyditettiin jo syksyllä Venäjän puolelle.»

»Onko Ülo kyyditetty?» rouva Kukkk kysyi henkeään haukkoen.

»Sellaiset miehet ovat tällä hetkellä vallanpitäjien silmätikkuna. Jos olisitte vielä naimisissa, olisitte molemmat nyt NKVD:n kuulusteluhuoneessa ties missäpäin Neuvostoliittoa tai parhaassa tapauksessa eläisitte jossain siperialaisessa murjussa. Siispä: *Let the sleeping dogs lie*, kuten englantilaiset sanovat.»

»Eikö... eikö voisi jotenkin vaivihkaa... tuttavien avulla?» rouva Kukku yritti vielä ehdottaa.

»Nyt ei enää ole *tuttavia*», herra Metsla sanoi päätään pudistaen. »Nyt jokainen ihminen on toiselle saalis. Jos rupean kyselemään, minulta aletaan heti tivata, miksi koetan ottaa asiasta selvää ja kenen eduksi.»

Hän kumartui rouva Kukkin puoleen, joka oli voipuneena istuutunut häntä vastapäätä, ja asetti kätensä naisen polvelle.

»Minun mielestäni kannattaa odottaa niin pitkään, että saksalaiset ovat karkottaneet puna-armeijan ja elämä muuttuu taas normaaliksi», Metsla sanoi. »Silloin voimme tutkia asiaa kaikessa rauhassa. Mutta pitääkö siihen saakka tyttö erossa kaikista hankaluuksista. Hän on luonteeltaan vähän turhan uhkarohkea ja voi saada päähänsä tyhmyyksiä, mutta tällä hetkellä ei nuoruuden ajattelemattomuutta anneta anteeksi. Kaikkia rangaistaan yhtä lailla, niin nuoria kuin vanhojakin.»

»Miten kauan minun oikein pitää odottaa?» rouva Kukku mutisi.

»Kun Venäjän pakkanen on hellittänyt ja kevään pahin kura-aika on ohi, saksalaiset panssarivaunut lähtevät todennäköisesti heti kohti Moskovaa», Metsla sanoi ääntään vaimentaen. »Maaliskuussa, viimeistään huhtikuussa. Viikkoa myöhemmin Stalin itse seisoo seinää vasten.»

Kummallista kyllä rouva Kukusta tuntui, että kaikki nuo tapahtumat olivat hänen kivistävän sydämensä rinnalla aivan toisarvoisia. Miksi häntä kiinnostaisi, kumpi noista tyranneista panee toisen selkä seinää vasten? Hänellä oli oma

elämänsä, ja sitä hän halusi elää. Hänellä oli oikeus saada tietää totuus, eikä sitä voinut kieltää yksikään vallanpitäjä tai järjestelmä.

Tuntui kuin Metsla olisi seurannut hänen ajatuksenjuoksuaan.

»Minkä tahansa tiedon selvittäminen on onnenkauppaa, ja tieto voi tuottaa myös kipeän pettymyksen», hän sanoi. »Mutta jos aivan sattumalta tosiaan varmistuisi, että Alice on sinun tyttäresi – pystyisitkö sinä selviytymään sen tiedon kanssa ja pysymään järjissäsi?»

Rouva Kukk kohotti neuvottomana katseensa.

»Anna tälle asialle aikaa», Metsla sanoi. »Jos rakastat tyttöä, rakasta häntä sellaisena kuin hän on, älä sellaisena kuin toivoisit hänen olevan. Kuviteltu rakkaus on kuin huumausainetta, ja siitä herääminen on julmaa ja vaarallista – kummallekin!»

»Kai sinä tiedät, että historia
on voittajien kirjoittama ja
heidän mielestään sota
päättyy aina onnellisesti.»

Vuosi 1941. Maailman tapahtumia seurataan kiihkeästi, Suomen jatkosota alkaa. Virossa ilmiannot ja kyyditykset tihenevät ja ihmisiä katoaa. Keskinäinen luottamus horjuu. Selviääkö edes rouva Kukkalaisen poliisin kuulustelusta puhtain paperein? Virolaisten naisten dramaattiseen tarinaan kietoutuvat neuvostoliittolaiset ja saksalaiset – ja muuan maailman tuntema hohdokas amerikkalainen. Itse kullakin on salaisuutensa, toisista löytyy yllättävää rohkeutta, mutta kaikella on hintansa.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-47512-6